

বিশ্বব্রহ্মাণ্ডক চিনি পোৱা সেই ব্যক্তিজন

- ৰিপুঞ্জয় বৰদলৈ, যুটীয়া সম্পাদক, অসম বিজ্ঞান সমিতি, বিশ্বনাথ চাৰিআলি শাখা

সময়ে বাৰু কিয় কেৱল সন্মুখলৈ গতি কৰে, কৃষ্ণ গহ্বৰ কিয় সম্পূৰ্ণ অদৃশ্য নহয়, বিশ্বব্রহ্মাণ্ডৰ আদি আৰু অন্ত ক’ত, মহাজগতৰ সৃষ্টিৰ আঁৰত ঈশ্বৰৰ ভূমিকা কি?”

আপোনালোকে হয়তো গম পাইছে এই ভাষ্য কাৰ। হয়, এই কথাষাৰী কৈছিল আইনষ্টাইনৰ উত্তৰসূৰীখ্যাত বিশ্বব্রহ্মাণ্ড তাত্ত্বিক পদাৰ্থ বিজ্ঞানী ষ্টিফেন হকিঙ। মহান জ্যোতি বিজ্ঞানী গেলিলি গেলিলিঅ’ ৰ মৃত্যু ১৬৪২ চনত হোৱা বৰ্ষতে আন এগৰাকী বৰণ্য বিজ্ঞানী ছাৰ আইজাক নিউটনৰ জন্ম হৈছিল। গেলিলিঅ’ ৰ মৃত্যুৰ আৰু নিউটনৰ জন্মৰ তিনিশ বছৰৰ পিছত অৰ্থাৎ ১৯৪২ চনৰ ৮ জানুৱাৰীত জন্ম হৈছিল ষ্টিফেন হকিঙৰ ইংলেণ্ডৰ অক্সফ’ৰ্ডত। আচৰিত ধৰণে ষ্টিফেনৰ হকিঙৰ মৃত্যু দিন ১৪ মাৰ্চতে জন্ম হৈছিল এলবাৰ্ট আইনষ্টাইনৰ।

ষ্টিফেন হকিঙ, পিতৃ ফ্ৰেংক হকিঙ আৰু মাতৃ ইজাবেল হকিঙৰ জ্যেষ্ঠ সন্তান আছিল। ষ্টিফেনৰ দুগৰাকী ভগ্নী মেৰি হকিং আৰু ফিলিপা হকিঙৰ লগতে এডৱাৰ্ড হকিং নামৰ এগৰাকী ভাতৃও আছিল। পিতৃ ফ্ৰেংক পেছাত অক্সফ’ৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়ৰ এগৰাকী জীৱ-বিজ্ঞানী আছিল যদিও ষ্টিফেন হকিঙৰ বাবে জীৱবিজ্ঞান অতিশয় কঠিন বিষয় আছিল। সেইবাবে ১৪ বছৰ বয়সত ষ্টিফেনে গণিত নাইবা পদাৰ্থ বিজ্ঞানহে পঢ়িব বুলি ঠিৰাং কৰিছিল। লগতে স্কুলীয়া শিক্ষা আৰম্ভ কৰা প্ৰাৰম্ভিক অৱস্থাত শৈক্ষিক দক্ষতা প্ৰদৰ্শন কৰিব পৰা নাছিল। ক্ৰমে বিজ্ঞানৰ উদ্ভাৱনীমূলক কামত জড়িত হৈ তেওঁ বন্ধুবৰ্গৰ মাজত ‘আইনষ্টাইন’ নামেৰে জনপ্ৰিয় হৈ পৰিছিল। লগৰীয়া সকলৰ লগত নাওঁ খেলত অংশগ্ৰহণ কৰা এই ‘স্মূৰ্তিবাজ ল’ ৰাজনে ১৭ বছৰ বয়সত ১৯৫৯ চনত অক্সফ’ৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়ত নেচাৰেল ছায়েন্স বিভাগত অধ্যয়ন কৰিবলৈ নামভৰ্তি কৰে। গণিতৰ শিক্ষক ডিকৰান তাহাটোৰ অনুপ্ৰেৰণাত হকিঙে বিশ্ববিদ্যালয়ত গণিত বিষয় অধ্যয়ন কৰাৰ কথা আছিল যদিও সেয়া সম্ভৱ নহ’ল। নেচাৰেল ছায়েন্স বিভাগত অধ্যয়ন কৰাৰ বাবেই হয়তো ষ্টিফেনৰ ব্রহ্মাণ্ড বিজ্ঞান অধ্যয়নৰ বাট মুকলি হৈ পৰিছিল। নাওঁ খেলত অংশগ্ৰহণ কৰি ভালপোৱা ষ্টিফেন নামৰ অক্সফ’ৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ‘স্মূৰ্তিবাজ ল’ ৰাজনৰ প্ৰধান হবী আছিল গ্ৰাম’ ফোনত ‘শাস্ত্ৰীয় সংগীত’ শুনাত আৰু কল্ল-বিশ্ববিদ্যালয়ত নামভৰ্তি কৰি পদাৰ্থ বিজ্ঞানৰ তাত্ত্বিক দিশত মনোনিৱেশ কৰিলে। ষ্টিফেনে তাত্ত্বিক দিশতো আকোৱালি নোলোৱা হ’লে হয়তো পিছৰ কালত তেখেতৰ অধ্যয়ন আধাতে সামৰিব লগা হ’লহেতেন। ১৯৬৩ চন মানৰ ঘটনা ষ্টিফেনে স্নাতক পৰ্যায়ত পঢ়ি থকাৰ সময়ত জোতাৰ ফিটা মাৰিবলৈ অসুবিধা পোৱাৰ দৰে কিছুমান সৰু-সুৰা অসুবিধাৰ সন্মুখীন হৈ আছিল। যেনে, এবাৰ কেমব্ৰিজ

বিশ্ববিদ্যালয়ত চিৰিৰে উঠি যাওতে হঠাতে ভৰিখন মোচোকা খোৱাৰ দৰে হয় , ট্ৰেইনৰ দৰাত উঠিবলৈ লগৰবোৰে ধৰি দিব লগা হয় , গৱেষণাৰ বিষয়বোৰ বৰ্ভত লিখি প্ৰমাণ কৰিবলৈ চক টুকুৰা হাতৰ পৰা খহি খহি পৰে , হাতৰ পৰা চাহৰ কাপ সৰি পৰে...।

এনেবোৰ বিসংগতি দেখা দিয়াৰ কেইদিনমান আগতে কেমব্ৰিজ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্মৃতিৰাজ ,সুন্দৰ সুঠাম চেহেৰাৰ ষ্টিফেন তেখেতৰ ভনীয়েকৰ লগৰ জেনি ৱাইল্ডি নামৰ এগৰাকী কলা শাখাৰ সুন্দৰীৰ প্ৰেমত পৰে। ষ্টিফেনৰ কথাই কথাই সকলো বিষয়কে বিজ্ঞানৰ সূত্ৰৰে ব্যাখ্যা কৰা বিষয়টোৱে কলা শাখাৰ জেনিক বাৰুকৈ মোহিত কৰে। লগতে জেনিৰ দৰে বিজ্ঞানৰ ব্যাখ্যাক সন্মান জনোৱা ,সংগীত প্ৰেমী ,এগৰাকী সুন্দৰী নাৰীৰ সংগ লাভ কৰি ষ্টিফেন আৰু ৰঙিয়াল হৈ পৰিছিল। ১৯৬৫ চনত বিখ্যাত ব্ৰিটিছ বিজ্ঞানী ৰোজাৰ পেনৰাজেৰে কৃষ্ণ গহ্বৰ তত্ত্বৰ আধাৰত ব্ৰহ্মাণ্ড তত্ত্বৰ এখন গৱেষণাপত্ৰ লিখি উলিয়াই সমগ্ৰ বিশ্ববাসীৰ লগতে ষ্টিফেনকো আকৰ্ষিত কৰি তোলে। তেতিয়াৰ পৰাই ষ্টিফেনে কৃষ্ণ গহ্বৰৰ ওপৰতে গৱেষণা কৰিবলৈ উঠি পৰি লাগে। কিন্তু... এদিন গৱেষণা লৈ যাবলৈ কোঠাৰ পৰা ওলাই খোজকাঢ়ি গৈ থাকোতে হোষ্টেলৰ বাহিৰৰ ফিল্ডত কৰ্ফাল খাই গছৰ মূঢ়াৰ দৰে ষ্টিফেন ঢলি পৰে। লগৰবোৰৰ মাজত হুৱাদুৱা লাগি যায়, সকলোৱে ধৰাধৰি কৰি ডাক্তৰৰ ওচৰলৈ লৈ যায়। চিকিৎসকে পৰীক্ষা কৰি ষ্টিফেনক ক’লে যে –“তোমাৰ হাতত আৰু দুটা বছৰহে আছে। তুমি ভোগা বেমাৰটোৰ নাম এমাইট্ৰ’ ফিক লেটাৰেল স্কেৰ’ ছিছ বা লউ গেহৰিগ বা মটৰ নিউৰণ বেমাৰ বুলি জনা যায়। এই বেমাৰৰ ফলত ৰাজহাড়ৰ স্নায়ুৰ কোষবোৰ বিকল হৈ আহে আৰু মগজুৰ নিউৰণবোৰৰ কাৰ্যশক্তি হ্ৰাস কৰি দিয়াৰ ফলত পেশী সঞ্চালনৰ নিয়ন্ত্ৰণ নোহোৱা হৈ পৰে। বিশেষকৈ শ্বাস-প্ৰশ্বাসত সহায় কৰা পেশীবোৰ বিকল হোৱাৰ ফলতে এই ৰোগত ভোগা ৰোগীৰ মৃত্যু অনিবাৰ্য। ” চিকিৎসকৰ কথা শুনি থকা ষ্টিফেনৰ শৰীৰতো বৰফৰ টুকুৰাৰ দৰে শীতল হৈ পৰিছিল। কোনোমতে তেখেতে চিকিৎসকক সুধিছিল, “মোৰ মগজুটো ঠিকে থাকিবনে?” চিকিৎসকে ষ্টিফেনৰ কথা শুনি আচৰিত হৈ ক’লে, “এই ৰোগে ব্ৰেইনৰ বিশেষ একো ক্ষতি নকৰে” বুলি কৈ বিদায় ল’লে। সেইদিনাৰ পৰা ষ্টিফেনে নিজকে বিশ্ববিদ্যালয়ৰ কোঠাতে আৱদ্ধ কৰি ৰাখিলে। হাতৰ আঙুলিবোৰ চিধা কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিও নোৱাৰা হ’ল। খোজকাঢ়িবলৈ লাখুটি ল’ বলগীয়া হ’ল। তেনে এক পৰিস্থিতিতই সকলোৰে বাধা নেওচি ষ্টিফেনৰ ওচৰত থিয় দিলেহি প্ৰেয়সী জেনিয়ে। এই জেনিৰ বাবেই যেন মৃতপ্ৰায় ষ্টিফেনে নতুন জীৱন পালে। ১৯৬৫ চনৰ ১৪ জুলাইত ষ্টিফেনক জেনিয়ে দোলেৰে আকোৱালী ল’লে। এই ঘটনাই ষ্টিফেনক নিজৰ সৈতে হোৱা এই বিবাহক ,“something to live for” অৰ্থাৎ কাৰোবাৰ কাৰণে জীয়াই থকাৰ হেঁপাহ জাগে বুলি অভিহিত কৰি নিজৰ জীৱনৰ টাৰ্নিং পইণ্ট হিচাপে এই বিবাহক স্বীকৃতি দিছে। জেনিয়ে প্ৰায়েই গৱেষণাৰ বিষয়বোৰ লিখি মেলি দিয়াত সহায় কৰি দিছিল। জেনিৰ সহযোগিতাৰ বলতে ১৯৬৬ চনত ষ্টিফেন হকিঙে দুডাল লাখুটিক

সাৰথি কৰি থিয়হৈ তিনিজন বিজ্ঞানীৰ আগত নিজৰ গৱেষণাক উপস্থাপন কৰি ডক্টৰেট ডিগ্ৰী লাভ কৰে। জেনি হকিঙে ষ্টিফেন হকিঙক এজন সম্পূৰ্ণ সংসাৰিক ব্যক্তিৰ সুখ দিবলৈ সক্ষম হৈছিল। যাৰবাবেই জেনিয়ে ষ্টিফেনৰ কোলাত তুলি দিছিল তিনিটাকৈ সুন্দৰ, সুঠাম সন্তানক। ১৯৬৭ চনত পুত্ৰ ৰবাৰ্ট হকিং, ১৯৭০ চনত ছোৱালী লুচি হকিং, ১৯৭৯ চনত পুত্ৰ টিমথী হকিঙৰ জন্ম হৈছিল।

জেনি হকিঙে মৃত্যুৰ দুৱাৰদলিত থাকি হতাশাত ভোগা ষ্টিফেনক জীয়াই থকাৰ উদ্দেশ্য দিয়াৰ সফল হ'লেও দিন বাগৰাৰ লগে লগে ষ্টিফেনৰ শৰীৰটো সম্পূৰ্ণ অক্ষম হৈ আহিব ধৰিলে। এজন সুস্থ সবল ডেকাৰ চলন্ত জীৱনৰ পৰা হুইল চেয়াৰলৈ গতি কৰা জীৱনটোৰ আটাইতকৈ ডাঙৰ সন্তাপ কি বুলি সোধা এক সাক্ষাৎকাৰৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰত তেওঁ কৈছিল, “মই মোৰ ল'ৰা-ছোৱালী কেইটাৰ লগত খেলাৰ সুযোগৰ পৰা বঞ্চিত হোৱাতোয়েই মোৰ জীৱনৰ ডাঙৰ সন্তাপ ...।” তেখেতৰ মতে শাৰীৰিক অক্ষমতা মানুহৰ কৃতকাৰ্যত হেঙাৰ হ'ব নোৱাৰে। সেয়েহে তেখেতে কৈছিল, “মই মৃত্যুলৈ ভয় নকৰোঁ। কিন্তু মৃত্যুক আদৰিবলৈ মই খৰখেদাও নলগাওঁ। তাৰ আগতে কৰিবলগীয়া মোৰ যে বহু কাম আছে।”

ষ্টিফেন হকিঙৰ অদম্য আত্মবিশ্বাস, মনৰ দৃঢ়তা আৰু সমাজৰ প্ৰতি থকা দায়বদ্ধতা ভাবিলে মূৰ দোখাই পৰে। শাৰীৰিকভাৱে অক্ষম বা দিব্যাংগ লোকসকলৰ কাৰণে হকিঙ এজন আদৰ্শ ব্যক্তি বুলিব পাৰি। বৃত্তিমূলক বিজ্ঞান সন্মিলনত দিয়া ভাষণসমূহৰ এটা ভাষণত তেওঁ কৈছিল,

“পঙ্গু শিশুবিলাকক একে বয়সৰ অন্য সুস্থ শিশুবিলাকৰ লগত মিলা-মিচা কৰাত সহায় কৰাটো অত্যন্ত জৰুৰী কাম। এনে কাৰ্যই সিহঁতৰ আত্ম-ৰূপ ঠাৱৰ কৰে। যদি এজন ব্যক্তিক অতি কম বয়সৰ পৰাই বেলেগ বুলি জ্ঞান কৰা হয়, তেন্তে তেওঁ নিজকে মানৱ জাতিৰ সদস্য বুলি কেনেকৈ ভাবিব পাৰিব? এইটো বৰ্ণবৈষম্যৰে এটা ৰূপ।”

ষ্টিফেন হকিঙৰ উপৰোক্ত কথাফাঁকিৰ পৰা আজিৰ তাৰিখত ৰজাঘৰীয়া আৰু প্ৰজাঘৰীয়াই শিকনি ল'ব পাৰে। কোনো লোকক পঙ্গু বুলি সাধাৰণ ব্যক্তিৰ পৰা নিলগাই ৰাখি সংৰক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰাতকৈ সেই ব্যক্তিসকলক স্বাচ্ছন্দ্যতাৰে জীয়াই থাকিবলৈ সকলো সুবিধা কৰক। এগৰাকী দিব্যাংগ লোকে কোনো অসুবিধা নোহোৱাকৈ ৰাস্তাত যাবলৈ সুকীয়া পথৰ ব্যৱস্থা, বাচ, ট্ৰেইন, উৰাজাহাজত, বহুমূলীয়া ঘৰ, অফিচ, বিদ্যালয় আদিত কাৰো সহায় নোলোৱাকৈ অহাযোৱা কৰিব পৰা আদিৰ ব্যৱস্থা কৰিলেহে এই ব্যক্তিসকলে এই ব্যক্তিসকলে কেতিয়াও নিজকে মানৱ জাতিৰ অভিশাপ বুলি নিজকে ধিক্কাৰ দি নাথাকে। বৰঞ্চ সমাজৰ প্ৰগতিৰ দিশতহে দিনে ৰাতিয়ে সেৱা আগবঢ়াই যাব। এনে মহান বাস্তৱবাদী চিন্তাৰ গৰাকী ষ্টিফেন হকিঙ ১৯৭২ চনৰ ভিতৰত সম্পূৰ্ণৰূপে হুইল চকীখনত আৱদ্ধ হৈ পৰিছিল। সেই সময়তে তেখেতে বিশ্ববাসীক উদ্দেশ্য সেই মহান বাক্যাশাৰী কৈছিল,

“যেতিয়া তুমি আসন্ন মৃত্যুৰ মুখামুখি হোৱা, তেতিয়াহে বুজিব পাৰিবা জীয়াই থকাৰ প্ৰয়োজন কিমান আৰু তোমাৰ কিমান কাম কৰিব লগা আছে”

তেখেতৰ এই বাক্যশাৰীয়ে বিশ্বৰ সমগ্ৰ মানৱ জাতিকে বিশেষকৈ অকৰ্মণ্য হৈ পৰা নৱপ্ৰজন্মৰ এক অংশক জাগ্ৰত কৰাত অৰিহণা যোগাইছিল। হকিঙে দেহৰ যন্ত্ৰণাক, অক্ষমতাক উফৰাই পেলাবলৈ নিজৰ মন-মস্তিষ্কক গৱেষণাৰ কামৰ মাজতে বিলীন কৰি পেলাইছিল। কিন্তু নিয়তিৰ কি পৰিহাস, তেওঁৰ কণ্ঠস্বৰ ক্ৰমে ক্ষীণ হৈ আহিবলৈ ধৰিলে। শেষত তেখেতে ভোগা নিউমোনিয়া অসুখৰ বাবে মৃত্যু মুখৰ পৰা বাচি আহিবলৈ জেনিৰ অনুমতিত চিকিৎসকে কণ্ঠস্বৰ অপাৰেচন কৰি স্বৰযন্ত্ৰ কাটি পেলাব লগীয়া হয়। যাৰবাবে ষ্টিফেন সম্পূৰ্ণৰূপে কথা ক’ব নোৱাৰা হৈ পৰে। তেনে অৱস্থাতে ষ্টিফেন হকিঙে কৈছিল,

“মই যি মন যায় তাকে কৰিব পাৰো...”

হুইল চেয়াৰত বন্দী এজন মানুহে কিমান মানসিক শক্তি থাকিলে এই স্থাষাৰ ক’ব পাৰে, আমাৰ দৰে সাধাৰণ মানুহৰ বাবে কল্পনাৰো অতীত বিষয়। নিষ্ঠৰ দেহটোৰ ওপৰত থকা অভূতপূৰ্ব মগজুটোৱে দিনে নিশাই নিৰৱিচ্ছিন্নভাৱে সৃষ্টিৰ ৰহস্য উদঘাটন কৰিবলৈ, মহাবিশ্ব সৃষ্টিত ঈশ্বৰৰ অস্তিত্ব অধ্যয়ন কৰাত লাগি ‘মহাকৰ্ষণ শূন্য’ অৱস্থাৰ অভিজ্ঞতাও লাভ কৰিছিলগৈ। কণ্ঠস্বৰ নোহোৱা পৰা ষ্টিফেনৰ এই অসুবিধা দুৰ কৰিবলৈ ডেভিড মেছন নামৰ কম্পিউটাৰ বিশেষজ্ঞই তেখেতক অত্যাধুনিক হুইল চেয়াৰ এখন প্ৰদান কৰে, য’ত এটা ইলেকট্ৰনিক ডিভাইচ লগাই থোৱা আছিল। এই ডিভাইচটোক ‘স্পীচ ছিনথেছাইজাৰ’ বুলি কৈছিল আৰু তাৰ সহায়তে ষ্টিফেনে কথা কোৱাৰ ব্যৱস্থা হৈছিল। ষ্টিফেনে অত্যাধুনিক ‘স্পীচ ছিনথেছাইজাৰ’ৰ সহায়ত কথা ক’ব খুজিলে চকীখনৰ সোঁবাহুটো লগাই থোৱা কম্পিউটাৰৰ কী-পেডৰ বুটামবোৰ এটা এটাকৈ হেঁচি কম্পিউটাৰৰ পৰ্দাখনত আখৰবোৰ লিখে, আখৰবোৰেৰে শব্দ আৰু শব্দবোৰেৰে বাক্যবোৰ সাজে। বাক্যবোৰ সজা হ’লে আন এটা বুটাম টিপি দিয়ে আৰু ‘স্পীচ ছিনথেছাইজাৰ’টোৱে সেইবোৰক ইলেক্ট্ৰনিক শব্দলৈ ৰূপান্তৰিত কৰি শ্ৰোতাই বুজিব পৰা কৰি দিয়ে। হুইলচেয়াৰখনত সংলগ্ন থকা ‘স্পীচ ছিনথেছাইজাৰ’ৰ সহায়ত মানুহৰ সৈতে যোগাযোগ কৰাৰ কৌশল সোনকালে আয়ত্ত কৰিবলৈ ডেভিড মেছনে তেখেতৰ নাৰ্ছ পত্নী এলেইন মেছনক ষ্টিফেনৰ পৰিচৰ্যাৰ দায়িত্ব দিয়ে। ষ্টিফেনক পৰিচৰ্যা কৰিবলৈ অহা এলেইন মেছনৰে সম্পৰ্ক লাহে লাহে গাঢ় হৈ অহাৰ ফলত ১৯৯৫ চনত জেনিৰে বিবাহ বিচ্ছেদিত হয় আৰু সেই বছৰতে এলেইন আৰু ষ্টিফেন দুয়ো বিবাহপাশত আবদ্ধ হয়। ২০০৬ চনত এলেইনৰ লগত ষ্টিফেনৰ বিবাহ বিচ্ছেদ ঘটিছিল যদিও তেখেতে এলেইনৰ বিষয়ে আত্মজীৱনীত লিখিছিল, “My marriage to Elaine was passionate and

tempestuous...Elaine's being a nurse saved my life on several occasions.” অৰ্থাৎ ষ্টিফেনৰ মতে এলেইনৰ লগত বিবাহত বহাৰ সিদ্ধান্ত তেখেতৰ বাবে অস্থিৰ মনৰ প্ৰণয়পূৰ্ণ সিদ্ধান্ত আছিল যদিও এগৰাকী নাৰ্ছ হিচাপে এলাইনাই তেখেতক বহুবাৰ মৃত্যুমুখৰ পৰা বচাইছে বুলি অকপটে স্বীকাৰ কৰিছে। ষ্টিফেনৰ প্ৰথম পত্নী লেখিকা জেনী হকিঙে ডাঙৰ ল’ৰা বৰ্বাটৰ সংগীত শিক্ষক পত্নীহাৰা জনাথন হেলিয়াৰ জ’নৰ লগত ১৯৯৭ চনত বিবাহ পাশত আবদ্ধ হয়। জেনিয়ে ষ্টিফেনক ইমানেই ভাল পাইছিল যে তেখেতে ১৯৮৮ চনত ‘This Morning’, ২০১৩ চনত ‘হকিং’, ২০১৪ চনত ‘দ্য থিয়ৰী অব এভিথিং’ লিখি উলিয়াইছিল। এলেইনাৰ পৰা আঁতৰি অহাৰ পিছত মৃত্যুৰ সময়লৈকে ষ্টিফেন প্ৰথম পত্নী জেনি, জেনিৰ স্বামী জনাথন আৰু ষ্টিফেনৰ তিনিটা সন্তানৰ লগত একেলগে বাস কৰিছিল।

“মোৰ লক্ষ্য যথেষ্ট সৰল। মই সম্পূৰ্ণ মহাজগতক বুজিবলৈ চেষ্টা কৰিছোঁ, ইয়াক আমি যি ধৰণে দেখিছোঁ, ই তেনেকুৱা কিয় আৰু ইয়াৰ সৃষ্টিয়েই বা কিয় হ’ব লগা হ’ল”? আদি...”

জীৱনৰ বিয়লি বেলালৈকে নিথৰ দেহ, কৃত্ৰিম কণ্ঠ, দুৰ্বল দুই অঙুলি আৰু প্ৰথৰ মগজুৱে এইবোৰৰ উত্তৰ বিচাৰি গৱেষণাত ব্ৰতী হৈ আছিল। কাঠয়েন নিঠৰ সেই দেহাই গণনা কৰি দেখুৱাইছিল যে কৃষ্ণ গহ্বৰে যিমানৈ ভক্ষণ কৰিব সিমানৈ শকত হৈ পৰিব। ষ্টিফেনে সাধাৰণ মানুহে বুজি নোপোৱা ধ্ৰুপদী বল বিজ্ঞানক কোৱাণ্টাম বলবিজ্ঞানৰ সৈতে লগ লগাই গণনা কৰি পাইছে যে যিদৰে কৃষ্ণ গহ্বৰে বস্তু গিলে থিক সেইদৰে কিছুমান পদাৰ্থ আৰু শক্তি উগাৰ মাৰি উলিয়ায়ো দিয়ে। পিছলৈ ষ্টিফেনৰ সন্মানৰ্থে নিৰ্গত হোৱা এই শক্তিক ‘হকিং বিকিৰণ’ বুলি জনাজাত হৈ পৰে। ষ্টিফেন হকিঙে আগবঢ়োৱা বিগ বেং তত্ত্বসমূহৰ লগতে বৰ্তমানলৈকে বিজ্ঞানী মহলে হকিং বিকিৰণৰ প্ৰমাণিত ৰূপ নোপোৱা বাবে ষ্টিফেনক ন’বেল বটা দিব পৰা ন’গল। যিদৰে এলবাৰ্ট আইনষ্টাইনে ‘থিয়ৰী অব ৰিলেটিভিটি’ৰ সলনি ‘আলোক বৈদ্যুতিক প্ৰভাৱৰ বাবেহে ন’বেল বটা লাভ কৰিছিল, কাৰণ ‘থিয়ৰী অব ৰিলেটিভিটি’ৰ ব্যৱহাৰিক ৰূপ পোৱা নাই। ন’বেল কমিটিৰ নিয়ম অনুসৰি ব্যৱহাৰিক বা প্ৰায়োগিক ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ নহ’লে বিজ্ঞানৰ ন’বেল বটা দিব পৰা নাযায়। হকিঙৰ ভাষ্য মতে পৃথিৱী যদি এটা নক্ষক হ’লহেতেন আৰু ই নিজৰ তাপ বিকিৰণ কৰি শেষ হৈ কৃষ্ণ গহ্বৰ হওতে ইয়াৰ ভৰ বহু হাজাৰ কোটি গুণ বৃদ্ধি পাই ঘনত্ব ইমানৈ বাঢ়ি লহেতেন যে পৃথিৱীৰ আকাৰ টানি - টুনি এটা ৫ চেণ্টিমিটাৰ ব্যাসৰ বগৰীৰ আকাৰৰ হ’লহেতেন। এলবাৰ্ট আইনষ্টাইনে বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডৰ তিনিটা মৌলিক বলক একেটা সূত্ৰৰে প্ৰকাশ কৰিবলৈ ‘গ্ৰেণ্ড ইউনিফাইড থিয়ৰি’ বা ‘সৰ্ব-একত্ৰিত তত্ত্ব’ চেষ্টা কৰিছিল যদিও সফল হোৱা নাছিল। আইনষ্টাইনৰ উত্তৰ সূৰী হকিঙে এই বিষয়ত নিত্য নতুন তথ্য উদঘাটন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

বিশ্বব্রহ্মাণ্ডৰ গ্ৰহ-নক্ষত্ৰ , হাতীপটি, কৃষ্ণ গহ্বৰ , মহাকৰ্ষণীয় বল আদিৰ জ্ঞান নিজৰ নখ দৰ্পণলৈ অনা ‘বিজ্ঞানৰ ঈশ্বৰ’ ষ্টিফেন হকিং ব্যক্তিগত জীৱনত এজন বসাল ব্যক্তি আছিল। এবাৰ এজন সাংবাদিকে সাক্ষাৎকাৰত সুধিছিল যে বিশ্বব্রহ্মাণ্ডৰ কিহৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰাত হকিঙক আটাইতকৈ বেছিকৈ বিপাণ্ডত পেলায়। ষ্টিফেনৰ বসাল উত্তৰ, “নাৰী” , ইমান ছিৰিয়াছ এটা সাক্ষাৎকাৰৰ মাজতে তেখেতৰ উত্তৰ শুনি সাংবাদিকৰ লগতে দৰ্শকো হাঁহিত বাগৰি পৰিছিল। ইমান যন্ত্ৰণাত থাকিলেও ষ্টিফেনৰ মূখৰ সেই হাঁহি কিন্তু কোনোদিনে ম্লান পৰা নাছিল। ষ্টিফেন হকিঙক বহুতে এজন মানৱতাবাদী সামাজিক বিজ্ঞানী বুলিও স্বীকৃতি দিব খোজে। কাৰণ তেখেতে ভিয়েটনামৰ যুদ্ধৰ বিৰোধিতা কৰি উলিওৱা প্ৰতিবাদী সমদলত ডেকা অৱস্থাতে সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিছিল। পেলেষ্টাইনৰ ক্ষেত্ৰত ইজৰাইলে লোৱা আগ্ৰাসী নীতিৰ তেখেতে সজোৰে বিৰোধিতা কৰিছিল। যাৰবাবে ২০১৩ চনত ইজৰাইলত আয়োজিত আন্তৰ্জাতিক বিজ্ঞান সন্মিলন তেখেতে বৰ্জন কৰিছিল। ১৯৯০ চনত ষ্টিফেনে ব্ৰিটিছ ৰাজপৰিয়ালৰ পৰা নাইটহুড সন্মান লাভ কৰিছিল যদিও ব্ৰিটিছ চৰকাৰে বিজ্ঞানৰ ক্ষেত্ৰলৈ ধন কৰ্তন কৰা আৰু অধিক আবণ্টন নিদিয়াৰ প্ৰতিবাদত এই সন্মান ওভটাই দিছিল। মৃত্যুৰ কেইদিনমানৰ আগতে আমেৰিকাৰ ৰাষ্ট্ৰপতি ড’ নাৰ্ড ট্ৰাম্পৰ নীতিক সমালোচনা কৰিছিল। ষ্টিফেনৰ মতে আমেৰিকাৰ ৰাষ্ট্ৰপতি গৰাকীৰ বৰ্তমানৰ নীতিয়ে পৃথিৱীত জীৱৰ আয়ুস বহুখিনি কমাই অনাত সহায় কৰে বুলি সকিয়নি দিছিল। পৃথিৱী ট্ৰাম্পৰ দৰে মানুহৰ কৃতকৰ্মৰ ফলতে এদিন ধ্বংস হৈ পৰিব বুলি ভৱিষ্যদ্বাণী কৰে।

মানৱ জাতিৰ ৰক্ষাৰ বাবে তেওঁ আন গ্ৰহ বা মহাকাশত উপনিবেশ পতাৰ পৰামৰ্শ দি গৈছে। হকিঙে পৃথিৱীৰ বিজ্ঞানীসকলক বহিৰ্জগতৰ প্ৰাণীৰ সন্ধান কৰিবলৈ বাৰে বাৰে বাধা প্ৰদান কৰি আছিল। বহিৰ্জগতৰ উন্নত প্ৰাণীয়ে পৃথিৱী নামৰ ধূলিকণা সদৃশ গ্ৰহ এটাত থকা মানুহক উপেক্ষা কৰাটো পৃথিৱীবাসীৰ বাবে আশীৰ্বাদ বুলি ধৰি লব লাগে। নহ’ লে মানুহে পৃথিৱীৰ আন আন জীৱসমূহক বশ কৰি নিজৰ স্বাৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰাৰ দৰে অন্য গ্ৰহৰ উন্নত স্তৰৰ জীৱসমূহেও মানুহক নিজৰ দাস কৰি পেলাব সেইটো ধূৰূপ। ষ্টিফেন হকিঙে কোনো দিনেই এলিয়েনৰ অস্তিত্বক ন্যাসৎ কৰা নাছিল। তেখেতৰ মতে এই বিশ্বব্রহ্মাণ্ডত অলেখ কোটি তাৰকাৰাজ্যত থকা ধূলিহেন সৌৰজগতৰ বিন্দুতকৈ সৰু গ্ৰহ পৃথিৱীতহে অকল জীৱ থাকিব বুলি ভবা কথাটো হাস্যকৰ। পৃথিৱীৰ দৰে একে পৰিৱেশৰ অনন্ত কোটি গ্ৰহ আছে য’ ত এলিয়েন সমূহ বসবাস কৰি আছে।

৭৬ বছৰ বয়সত মৃত্যুমুখত পৰা এইগৰাকী মহান বিজ্ঞানীয়ে নিশকটীয়া দুটা আঙুলিৰে ১৯৭৩ চনত জৰ্জ ইলিছ নামৰ বিজ্ঞানীৰ লগত যুটীয়া লিখা গৱেষণামূলক গ্ৰন্থ ‘দ্য লার্জ স্কেল ষ্ট্ৰাকচাৰ অব স্পেছ-টাইম’ আৰু ১৯৮৮ চনত একক ভাৱে লিখা ৱেষ্ট ছেলাৰ গ্ৰন্থ ‘এ ব্ৰিফ হিষ্টৰী অব টাইম, প্ৰকাশ কৰি উলিয়াইছিল। ‘এ ব্ৰিফ হিষ্টৰী অব টাইম’ গ্ৰন্থখনত সৰ্বমুঠ দহোটা প্ৰবন্ধ আছে। আৰু ‘সামৰণি’ ত আইনষ্টাইন, গেলিলিঅ’ , নিউটনৰ বিষয়ে কিছু টোকা সদৃশ লেখা আছে। এই কিতাপ খন কোটি কোটি মানুহৰ আকৰ্ষণৰ কেন্দ্ৰবিন্দু কৰিবলৈ সক্ষম হোৱাৰ মূলতে সম্পাদক পিটাৰ গুজাৰ্দিৰ যথেষ্ট অৰিহণা আছে। আজিৰ এই লিখনিত ষ্টিফেন হকিং লেভ কৰা সন্মান সমূহৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা নহ’ ল। কাৰণ ষ্টিফেন হকিং এনে এজন ব্যক্তি যাক কোনো সন্মানৰ বিশেষণৰ প্ৰয়োজন নাই। গেলিলিঅ’ , নিউটনৰ আইনষ্টাইন আৰু ষ্টিফেন হকিং এনে এইগৰাকী ব্যক্তি যাক পৃথিৱীৰ বিজ্ঞানৰ মূল হোতা বুলি কলেও ভুল নহয়। চিকিৎসা বিজ্ঞানক ভেঙুচালি কৰি ২১ বছৰীয়া ষ্টিফেন নামৰ ল’ ৰাজন ৭৬ বছৰলৈকে সম্পূৰ্ণ সাংসৰিক জীৱন পালন কৰি বিশ্বতে নজিৰ সৃষ্টি কৰি গ’ ল। হয়তো আকাশৰ বিশালতাক অধ্যয়ন কৰি থাকোতে ষ্টিফেন হকিং নিজৰ ক্ষুদ্ৰ শৰীৰৰ দুখ যন্ত্ৰণা কি পাহৰিয়েই পেলাইছিল। জীৱনৰ বিয়লি বেলালৈকে বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডখনকলৈ অহৰহ গৱেষণা কৰি যোৱা হকিং টাইমৰ স্ৰষ্টা গৰাকীক এই লেখাৰ জৰিয়তে প্ৰণাম জনালো। হকিং যুগৰ অৱসান ঘটাত এজন বিজ্ঞান কৰ্মী হিচাপে আমি যথেষ্ট মৰ্মাহত হৈ পৰিছো।